

Deinstitutionalizācijas projektā vairāk bērnu ar funkcionāliem traucējumiem saņems valsts un pašvaldību atbalstu

Deinstitutionalizācijas projekts rit savu gaitu, un šogad uzsākta otrā un pēdējā bērnu ar funkcionāliem traucējumiem izvērtēšana Rīgas plānošanas reģionā. Kopumā plānots sagatavot līdz 300 atbalsta plāniem. Tukuma novadā šāds plāns taps 31 iepriekš pieteiktam bērnam (jaunu bērnu izvērtēšana vairs nenotiks). Ko tas dos šīm ģimenēm? Pietiekami plašu atbalsta pakalpojumu grozu, lai atvieglotu ikdienas rūpes ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti. Vairāk par izvērtēšanas procesu sarunā ar biedrības “Centrs Valdardze” valdes priekšsēdētāju Evu Sāri – Aizsilnieci.

Kā soka ar izvērtēšanas procesu?

Ar Rīgas plānošanas reģionu uzsākām sadarbību šī gada martā. Mums jau ir pieredze šajā jomā, jo bērnus ar funkcionāliem traucējumiem izvērtējam jau no 2016. Gada citā reģionā - Vidzemes plānošanas reģionā. Esam komanda ar pieredzi - 4 sociālie darbinieki, 4 psihologi, 3 fizioterapeiti un 2 ergoterapeiti. Darbu veicam četrās komandās. Pilnībā pabeigti un nodoti Rīgas plānošanas reģionam ir 196 nodevumi – vairāk nekā puse plānotā darba. Tas ir apjomīgs darbs, ko paveicam, jo katrs nodevums sastāv no bērnu profila, novērtēšanas instrumenta un sociālās rehabilitācijas plāna. Tāpat identisks komplekts tiek nodots pašvaldībai, kurās ir deklarēts bērns ar funkcionāliem traucējumiem. Atbalsta plānu uz rokas saņem arī pats vecāks, kurš varēs doties uz pašvaldību un no speciālistu ieteiktajiem sociālajiem pakalpojumiem izvēlēties savam bērnam visatbilstošākos.

Kā notiek personu izvērtēšanas process?

Raksturojot pašu procesu, vispirms notiek sazināšanās ar ģimeni un vienošanās ar ģimeni par tikšanās laiku un vietu. Tad sazināšanās ar sociālo dienestu par pieejamiem pakalpojumiem dzīves vietā.

Tad seko izvērtēšana pie katra klienta mājās - iepazīšanās ar pieejamo medicīnisko dokumentāciju par bērna veselības, psiholoģisko stāvokli, mācību procesu, pakalpojumiem, ko jau bērns saņem, saruna ar vecākiem. Bērna novērojums- jautājumi bērnam un vecākiem, par pamatu ņemot izvērtēšanas instrumentu. Sniedzam arī informāciju vecākiem par pakalpojumiem bērnam un viņiem pašiem. Otrais posms jau notiek pie mums - visu komandā iekļauto speciālistu iegūtās informācijas apkopošana un kopā ar viņiem rehabilitācijas plāna izstrāde. Tikai pēc tam plānu saņem vecāki, kam seko ar viņiem saruna un plāna pielabošana, ja

nepieciešams. Tālāk jau gatavais plāns nodevuma veidā tiek nodots pašvaldības sociālajam dienestam un Rīgas plānošanas reģionam.

Tiklīdz bērna vecāki ir saņēmuši ekspertu izstrādāto atbalsta plānu, viņiem ir jāvērsas ar iesniegumu savas pašvaldības sociālajā dienestā. Balstoties uz vecāku iesniegumu, sociālais dienests pieņem lēmumu par pakalpojumu piešķiršanu, un parasti aptuveni mēneša laikā tiek uzsākta pakalpojuma saņemšana.

Kā to ietekmē pandēmija un epidemioloģiskās drošības prasības?

Ar plānošanas reģionu līgums ir līdz nākošā gada beigām. Sākotnēji bijām plānojuši jau pabeigt darbus, bet Covid-19 dēļ bijām spiesti vienu mēnesi darbu pārtraukt. Šobrīd esam atkal uzsākuši izvērtēšanas procesu. Vecāki, kuri nevēlas uzņemt komandu mājās, var noteikt citu izvērtēšanas vietu, vai doties uz Valmieru "Centru Valdardze". Tomēr bērns un vecāki ir lielāks ieguvējs, ja process notiek mājās. Šādā gadījumā fizioterapeits un ergoterapeits var izvērtēt bērna vajadzības mājas vidē.

Izvērtēšanas darbs notiek, ievērojot visas epidemioloģiskās drošības prasības. Visi mūsu darbinieki ir vakcināti un testēti.

Par kuriem atbalsta pakalpojumiem ir vislielākā bērnu vecāku interese?

Vislielākā interese ir pēc logopēda, Montesori un fizioterapeita. Ir pašvaldības, kuras ir attīstījušas savus sociālos pakalpojumus, un ir pašvaldības kurās šie pakalpojumi vēl aizvien nav pieejami. Katru gadījumu izvērtējam atsevišķi un meklējam labākos risinājumus bērnam un viņa vecākiem. Ir daudzi vecāki, kuriem bērni jau saņem, vai ir saņēmuši rehabilitācijas pakalpojumus pie konkrētiem speciālistiem un vēlas tos turpināt, jo bērnam laba sadarbība ar speciālistu un ir veiksmīgi rezultāti.

Kā kopumā vērtējat izvērtējamo personu gatavību deinstitucionalizācijas projektam?

Vai ir zināšanas un konkrētas prasības, kādu palīdzību vai pakalpojumus tieši vēlas?

Situācijas ir dažādas. Ir vecāki, kuri ir ļoti motivēti, interesējušies un ir informēti par projektu, un ir arī vecāki, kuriem nepieciešama papildus informācija. Ir jāteic, ka šo vecāku ikdiena ir pilna rūpju un bieži vien vecāki ir uz sabrukšanas robežas. Prieks, ka projekta ietvaros paredzēti pakalpojumi arī vecākiem, ko labprāt izmanto, un tas patiešām ir atbalsts viņu ikdienā. Pēc izvērtēšanas mūsu darbiņš ir padarīts, un tālāko darbību nākas organizēt pašvaldībām. Ir reizes, kad vecāki arī pēc izvērtēšanas procesa zvina komandas sociālajam darbiniekam.

Kādi ir visbiežākie vecāku jautājumi par pakalpojumiem? Bažas un raizes?

Dažus vecākus baida nosaukums "Centrs Valdardze", jo pamatnodarbošanās ir vardarbībā cietušo bērnu sociālā rehabilitācija. Cenšamies nomierināt vecākus, ka Valdardzes sociālo pakalpojuma klāstā ir dažādi sociālie pakalpojumi. Noteikti būtiska loma ir pašvaldību sociālajiem dienestiem sagatavot vecākus, būt kontaktā ar tiem. Sākuma periodā strādāt bija grūti, jo vecāki bija aizmirsuši par piedāvājumu, bija ilgi gaidījuši otrās kārtas izvērtēšanu un sakrēpējušies. Mūsu darbu ietekmēja administratīvi teritoriālā reforma, pašvaldību sociālo darbinieku maiņa un, protams, Covid 19. Šai sakarā ir jāteic milzīgu paldies Tukuma novada sociālajam dienestam, kas valstī noteiktās ārkārtas situācijas laikā, kur tika noteikta vēl papildus mājsede, devās mums palīgā, lai vecāki pēc iespējas ātrāk saņemtu plānus.

Kādas varētu būt rekomendācijas, ja līdzīgs projekts tiktu īstenots atkārtoti nākotnē?

Šai laika posmā ir izdarīts ļoti daudz, mums Latvijā ir ļoti daudz bērnu, kuriem ir vajadzīgs atbalsts. Negribētos, ka reizē ar projekta beigām, uzsāktais darbs ar bērniem ar funkcionāliem traucējumiem neturpinātos. Šiem bērniem palīdzība vajadzīga tūlīt un tagad, ieguldot sociālā atbalsta sistēmā šobrīd, tas ir nozīmīgs ieguldījums šo bērnu turpmākā dzīvē un attīstībā.

Ja līdzīgs deinstitutionalizācijas projekts tiktu īstenots nākotnē, tad gribētos, lai izvērtēšanas procesa metodikas izstrāde tiktu uzticēta mūsu pašu ekspertiem, kas ir zinoši un orientējas Latvijas situācijā.

Šī publikācija tapusi ESF projekta Nr.9.2.2.1./15/I/002 “Deinstitutionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem” ietvaros.